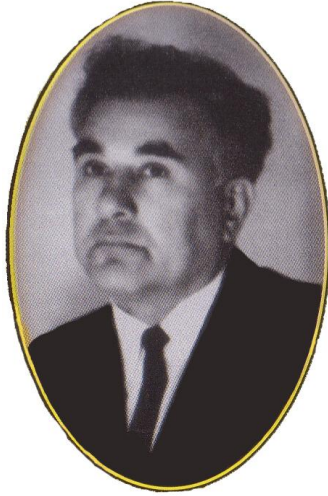

**HİLAL ABDULLA OĞLU
MUXTAROV – 100**

Fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Hilal Abdulla oğlu Muxtarov 1910-cu ildə Salyan şəhərində anadan olmuşdur. 1927-ci ildə Salyan pedaqoji texnikumunu bitirib, ali təhsil almaq üçün 1931-ci ildə Bakıya gəlib, Azərbaycan sənaye İnstitutuna daxil olmuş və az sonra bir əlaçı tələbə kimi Moskva Dövlət Universitetinin fizika fakültəsinə göndərilmişdir.

1936-cı ildə Hilal müəllim MDU-nu müvəffəqiyyətlə bitirmiş və hərbi xidmətə göndərilmişdir.

1938-ci ilin əvvəllərində ordudan tərxis olunan Hilal müəllim MDU-nun fizika fakültəsinin aspiranturasına qəbul olunaraq, elmi işini akademik P.N. Lebedev adına Fizika İnstitutunun “Rəqslər” laboratoriyasında yerinə yetirməyə başlayır. Tədqiqatlarını müvəffəqiyyətlə tamamlayan H.A. Muxtarov 1941-ci ildə namizədlik dissertasiyasını bu mötəbər elm ocağında müdafiə etmişdir.

Elmi-pedaqoji kadrlara olan böyük tələbatla əlaqədar o, 1941-ci ildə Bakıya qayıdır. 1941-42-ci illərdə M.F. Axundov adına Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunda fizika kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışmış, 1942-44-cü illərdə isə Bakı Hərbi Dəniz Mühəndislik Məktəbində fizika fənni üzrə mühazirələr oxumuşdur. Lakin elmi axtarışları davam etdirmək arzusu onu rahat buraxmadığından o, 1943-cü ildən SSRİ EA-nın Azərbaycan filialının fizika sektorunda baş elmi işçi vəzifəsində işləməyə başlamışdır.

1945-ci ildə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Fizika-Riyaziyyat İnstitutunda Hilal müəllim öz şəxsi təşəbbüsü ilə

“Elektromaqnit rəqsləri” laboratoriyası təşkil etmişdir.

H.Muxtarovun Fizika İnstitutunda apardığı elmi-tədqiqat işlərinin əhəmiyyəti respublikanın xalq təsərrüfatının, xüsusilə onun aparıcı sahəsi olan neft sənayesinin inkişafı ilə əlaqəli olduğundan daha qabarıq görünürdü.

1940-cı illərin sonunda və 1950-ci illərdə o, Abşeronun bir sıra neft yataqlarında çıxarılan neftin, onların fraksiyalarının və bir sıra digər karbohidrogenlər qrupunun elektromaqnit dalğalarını udma qabiliyyətlərini tədqiq etmişdir.

Daxili fırlamadan tormozlanan iki asimmetrik fırlanıcıdan ibarət molekulların radiospektroskopiyaya üsulu ilə tədqiqini ilk dəfə H.A.Muxtarov yerinə yetirmişdir. Onun tərəfindən halogenlə əvəz edilmiş etan, etilen və bir sıra başqa molekulların və onların deyterilənmiş müxtəlif növlərinin tədqiqinə aid böyük miqyaslı işlər görülmüşdür. Nəticədə bu sinif molekulların quruluş parametrləri və onlarda gedən fiziki hadisələr barədə ətraflı məlumat alınmışdır.

H.Muxtarov 1966-cı ildə SSRİ EA-nın Fizika İnstitutunda “Radiospektroskopiyaya üsulu ilə molekulların izomer formalarının tədqiqi” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir. Dünya şöhrətli alimlər, Nobel mükafatı laureatı A.M.Proxorov və N.Q.Basov Hilal Muxtarovun doktorluq dissertasiyasının fizika elminə dəyərli bir töhfə olduğunu qeyd etmişlər.

Bakıya qayıtdıqdan sonra H.Muxtarov yenidən Fizika İnstitutunda elmi-tədqiqat işlərini davam etdirmiş və “Radiospektroskopiyaya” laboratoriyasının rəhbəri vəzifəsində çalışmışdır.

Hilal müəllim 60-a yaxın elmi məqalənin müəllifidir. O, respublikamızda “Bilik” cəmiyyətinin fəal üzvü kimi gənc nəslin maariflənməsinə, elmi biliklərə yiyələnməsinə xüsusi fikir verirdi.

Hilal müəllim 1972-ci ildə ailəsi ilə birlikdə Moskvaya köçərək, ömrünün axırınadək elmi və pedaqoji fəaliyyətini orada davam etdirmişdir. O, 1997-ci il noyabr ayının 8-də Moskvada vəfat etmişdir.

Hilal müəllimin həyat yolu, elmi fəaliyyəti, insanlara səmimi münasibəti hamımız üçün bir nümunədir.